

Nr 47.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående beräkning av kommande års statsskatter efter dåvarande inkomsters realvärden i förhållande till visst basår.

(2:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner I: 196 av herr *Bondeson* och II: 300 av herr *Stattin* m. fl. har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning med förslag till årets riksdag om beräkning av kommande års statsskatter efter dåvarande inkomsters realvärden i förhållande till ett basår, förslagsvis år 1947».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motienen I: 196.

Frågan om penningvärdets betydelse för en skatteskalas verkningar har varit föremål för övervägande inom 1945 års *statsskatteberedning*, som i sitt betänkande med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen samt angående kvarlåtenskapsskatt m. m. (SOU 1946: 79, s. 163—164) i nämnda hänseende anfört följande:

»I detta sammanhang må erinras om att frågan om penningvärdets betydelse för en skatteskalas verkningar var föremål för särskild uppmärksamhet vid tillkomsten av den skala, som antogs år 1919 och som gällde intill år 1938. Inkomstskattesakkunniga, som utarbetat det till grund för 1919 års författningsändringar liggande förslaget rörande den statliga beskattningen, anförde därvid bland annat, att det vore lätt att inse att vid en progressiv beskattning ett sjunkande penningvärde medförde för alla skattskyldiga en högre skattekvot än förut och att i allmänhet förhöjningen i skattekvot vore större för små taxerade belopp än för stora¹. Till belysande härav yttrade de sakkunniga, att om man för enkelhetens skull antog att penningvärdet sjunkit till hälften av det normala, måste varje person för att äga lika stor *verklig* inkomst som förut ha en inkomst, som motsvarade dubbelt så stort penningbelopp som förut. Den *nomiella* inkomsten borde således bli fördubblad för att den verkliga inkomsten skulle bli oförändrad. När inkomsten fördubblades komme emellertid på grund av progressionen skatten att bli mer än fördubblad och skattekvoten komme sålunda att stiga. Då i vanliga fall progressionen vore hastigare vid nedre ändan av skatteskalan än i mitten och i övre ändan, bleve stegringen i skattekvot högre för de små än för de medelstora och större inkomsterna.

¹ Prop. nr 259/1919 bilaga 1 s. 28—29.

I en särskild tabell visade de sakkunniga, hur stor stegringen i skattekvot skulle bli för olika taxerade belopp vid dåvarande ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatt, om penningvärdet skulle sjunka till hälften. Av tabellen framgick, att ökningen i skattekvot var mycket hög vid de lägsta taxerade beloppen men sedan i allmänhet alltmera minskades ju större det taxerade beloppet vore. När man kommit till den punkt, där progressionen upphörde, uppstode icke längre någon ökning i skattekvoten.

Inkomstskattesakkunniga anförde i en senare promemoria, att man genom en väl avpassad procentuell höjning av de skattefria avdragen kunde för de smärre inkomsterna i beskattningshänseende förtaga verkan av penningvärdets fall, varemot de större inkomsterna finge vidkännas en något ökad skattekvot¹.

Frågan om den betydelse, penningvärdets höjd har vid utformningen av en graderad skatteskala, berördes även av departementschefen i den vid 1936 års riksdag framlagda propositionen med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen. Under erinran om de av inkomstskattesakkunniga i detta hänseende gjorda uttalandena framhöll departementschefen, att vid en höjning av prisnivån krävdes en skala, som i relativt högre grad belastade större inkomster, om den verkställda avvägningen av skattebördan mellan olika stora inkomster skulle bevaras².

Beredningen, som delar den av inkomstskattesakkunniga och departementschefen sålunda uttalade uppfattningen, vill för egen del erinra om att den allmänna prisnivån för närvarande ligger cirka 50 % över 1938 års prisnivå³ samt att socialstyrelsens levnadskostnadsindex sedan nämnda år ökat med 45 %. Även detta förhållande måste givetvis ha verkat i riktning mot en relativt sett hårdare skattebelastning av de lägre inkomsterna än av de högre.

Emellertid motverkar otvivelaktigt den av beredningen föreslagna höjningen av ortsavdragen verkningarna i nu ifrågakvarande avseende av den inträffade penningvärdesförsämringen.»

I de förevarande motionerna har framhållits i huvudsak följande. Ett av de viktigaste problem, som vårt land för närvarande hade att brottas med, vore den alltmera hotande inflationsfaran. Den fortskridande penningvärdesförsämringen indicerades bl. a. av den senaste indexuppräknigen med 3 enheter vid årsskiftet. Indexstegringen komme bevisligen att fortsätta med troliga 6 à 7 enheter till följd av omläggningen av uppbördssystemet till s. k. källskatt. Bristen på arbetskraft medförde högre priser på densamma. En ytterligare stegring av jordbrukspriserna syntes icke utesluten. Sparvolymen inom landet minskades, och de lediga pengarna syntes i ökad utsträckning inriktas på löpande konsumtion. Fråga i dag vore icke längre hur man skulle kunna höja kronans värde eller ens hur man skulle kunna bevara nuvarande penningvärde. 100 kronor 1939 motsvarade i reell köpkraft denna dag ungefär 60 kronor, men vad skulle de vara värda i morgon? Därest inflationen komme i verklig rullning, kunde man aldrig veta var den skulle sluta. Den progressivitet, som kännetecknade vår statliga beskattning, komme enligt det nyligen framlagda skatteförslaget ytterligare att skärpas. I samma mån som

¹ Prop. nr 259/1919 bilaga 2 s. 54—55.

² Prop. nr 232/1936 s. 97.

³ Prop. nr 210/1946 s. 44.

penninginkomsterna stige därför den enskilde individens nettoinkomst, sedan skatten avdragits, att minska. Man kunde tänka sig, att den reella köpkraften av 5 000 kronors inkomst i dagens läge om någon tid motsvarades av 10 000 kr. samt att det allmänna löneläget stigit i samma mån. På grund av progressionen vid statsbeskattningen komme den behållna delen av sistnämnda inkomst då att motsvara en mycket ringa del av den köpkraft, som den behållna delen av 5 000-kronorsinkomsten ägde i dag. Det syntes därför föreligga all anledning att i tid gardera sig mot en dylik utveckling. Detta skulle kunna ske på så sätt, att penningvärdet ett visst år lades till bas för uträknandet av kommande statsskatter. Sedan detta skett, kunde den individuella skatten kommande år räknas ut enligt gällande bestämmelser, varefter skedde en nedräkning av skatten i enlighet med den penningvärdesförsämring, som inträffat sedan basåret. Ett bättre sätt vore att omedelbart nedräkna inkomsten till dess realvärde enligt basåret samt låta den progressiva skatten utgå efter detta värde. Då det nya statsskatteförslaget vore avsett att genomföras från och med 1948, skulle lämpligen penningvärdet under innevarande år, då riksdagen hade att fatta beslut om utformningen av det nya statsskattesystemet, kunna läggas till grund för uträkningen av de nya skatterna 1948. Därför vore skyndsamt utredning av föreliggande fråga av nöden.

I de nu föreliggande motionerna har yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om skyndsamt utredning angående möjligheten att beräkna kommande års statsskatter efter dåvarande inkomsters realvärden i förhållande till visst basår, förslagsvis år 1947. Enligt motionärernas uppfattning föreläge all anledning att på detta sätt gardera sig mot progressionens verkningar, om en penningvärdesförsämring skulle inträffa efter det nya statsskattesystemet antagits. Med utgångspunkt från penningvärdet 1947 borde kommande års skatt nedräknas med hänsyn till därefter inträffad penningvärdesförsämring. Ett bättre sätt vore att omedelbart nedräkna inkomsten till dess realvärde och låta skatten utgå efter detta värde.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har det vid statsskattesystemets utformning icke visat sig möjligt att konstruera en skatteskala, som automatiskt förhindrar att en inträffad penningvärdesförsämring kommer att medföra en skärpning av progressionen. Utskottet vill för sin del icke bestrida, att ett försämrat penningvärde kan på grund av skatteskalan progressivitet åstadkomma icke önskvärda förskjutningar av skatteavvägningen olika inkomstgrupper emellan. Det ojämförligt viktigaste är i nuvarande läge att förebygga en fortsatt inflation. Om detta icke skulle lyckas, måste man för att uppnå en riktigare skatteavvägning finna andra utvägar än att belasta taxerings- eller debiteringsarbetet med de komplicerade uträkningar, som motionärernas yrkande förutsätter, i första hand en omläggning av inkomstskatteskalan. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

Utskottet.

att de likalydande motionerna I: 196 av herr Bondeson och II: 300 av herr Stattin m. fl. angående beräkning av kommande års statsskatter efter dåvarande inkomsters realvärden i förhållande till visst basår icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 juli 1947.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande: se under betänkandet nr 46.
